

מסורת הש"ס

א] ונמנחם ה. חולין כ: ט
תמורה טז. א. ז. ונמנחם
כא. א. א. וכן קרע בשבת
כתיב ואולי י"ל כל מלאכה
לא יעשה כהם דכתיב גבי
חג הפסח שמות יב טז. א
ד' וי"ל והמקנן. ט. א. וקרא
יח כט. א. ו' ונעיל מו. א.
י' ונעיל ה. א. ונעיל כו. א.

הגהות הב"ח

א' ש"י ד"ה דלא חזא
וכי' דהרי סופו:

מוסף רש"י

במושקה ישראל. מקרא
הוא כספר ומוקבל שה
אחד מן האנן מן
המלכים ממקשה ישראל
ולענין קרנותו ונספיהם
כתיב ויחזיקו לו. א. מן
המותר לישראל. א.
המותר לאכילת תרמלה הלא
קרנו. ויחזיקו לו. א. מן
המותר למקשה ישראל.
ישראל נספיה. ויחזיקו לו.
כל קרנותיהם יישי מקשה
הראוי לישראל. כל עקר
הספירה קרינו על שם
המקשה. כלומר האכילה
עם הספיה. הלא הוא
המותר לישראל. ויחזיקו לו.
חז טו. ואין חילוק
מלאכות לרש"י. א.
עשה שמים ושלה מלאכות
כדכסה אדם. א. עשה
מלאכה שש שם
לאין. א. עשה מלאכה
אדם. למיד' העברה חלקן
אדם. א. עשה מלאכה
חילוק מלאכות. ויחזיקו לו.
דכ"ט לא יאכל העברה.
ומיד' לא העברה ללא
יאכל ויפסק ליה חילוק
מלאכות מועשה אדם
משה. א. מלי נאכסין
דלית ביה חזק טעמא כגון
מלאכות דשבת דהיון כרת
ושגגות טעמא. דכסהא
פרשה דעשה מלאכות משה
קרינו כחטא. אכל א.
דכ"ט חילוק. א. עשה
מלאכות. ויחזיקו לו.

רבינו חננאל

מן המאמרים ממותר שתי
מאות שנשתיירו בבבוי.
כלומר אפילו ערלה שהיא
חמורה מן הכל. א. עלתה
ונשתיירו מאמרים מותרין
הן. מכאן לערלה שבטלה
במאמרים. ממושקה ישראל
מן היין המותר לישראל.
מכאן אמרו אין מביאין
לחם. א. עשה מלאכה
יביא מן המוקצה. אמרת
לא. אלא יביא מן
המוקצה. ומה ראית
להחזיר. גמרין מטביל מה
טביל מיוחד שאיסור גופו
גרם לו שלא להקריב כי
לא ניתקן אף כל שאיסור
גופו גרם לו. יצא מוקצה
שגורו חמין ובשרו הוא
ואיסור חמין בא להרחיק.
ואי ס"ד מוקצה אסור מן
התורה. א. עשה מלאכה
ואיפריא. ומשני אפיק
הבערה ועיל עצי אשרה.

ואזהרתי ולא ידבק בידך ממומה מן החרם כו'. אמר רמי בר חמא
מחלוקת ר' אליעזר ור' יהושע דתנאי. בהואיל. ופליגי בירבה ורב חסדא. ר' אליעזר סבר הוואיל ואי בעי האי מפריש ואי
בעי האי מפריש. כל חזא וחדא חזיא ליה ושרי ליה למפריש. לפיכך לא תקרא לה שם עד שתאפה. ר' יהושע סבר לא
אמרין הוואיל. וכיין דאיכא חזא דלא חזיא ליה אסור. ודחי רב פפא דלמא לא היא. עד כאן לא קא שרי ר' אליעזר למפריש
אלא הוואיל ובעינא דקא אפי לה כל חזא וחדא חזיא ליה. אבל האופה מיום טוב לחול דבעינא דקא אפי לא חזי ליה
לבו כיום. דהא אית ליה אחריים אימא לך אסור ר' אליעזר. ודחי רב שישא נמי הא דרמי. דלמא עד כאן לא אסר ר' יהושע
באפיית התפ שלא הופרשה חלה ממנה אלא משום דאית ביה תפ אחת שאניה דאיהא לא לו ולא לאחריים. מפני שהיא חלה
לכהן. אבל הכא לענין האופה מיום טוב לחול דאי מקלעי ליה אורחים חזי להאכיל לחי שרי ר' יהושע. אמרנהו ארדמי
קמי ר' יודא ולא קביל. אמר ליה ר' ירמיה אמאי לא קביל. אמר ליה ואמאי דחביא בבבויא אמר לו ר' יהושע
הרי הוא עובר משום לא תעשה כל מלאכה. כי אופה דבר שאינו ראוי לו ושתק. ואי ס"ד בהואיל פליגי נימא ליה אינו

מן המאמרים. על כרחיך אנאכים קאי וקאמר הציאו הנאכים עליו מן המאמרים שישתיירו מאמרים צבור היין: **מכאן לערלה שצטלה נמאמרים.** דאי לאו בשאיסור מעורב זו קאי אמאי מנריך מאמרים ובעלמא בספריא. נפקא לן ספיר דערלה וכלאי הכרם צטילין בנמאמרים והאי מכאן לאו דוקא אלא אף כאן אמה יכול לסמוך קצת: **איסור דבר אחר.** שבת: **הא אם הוא דאמרת.** באלו הן הלוקין (מסכת דף כא.): **חילוק מלאכות לשבת.** שאם עשה שמים צטלה אחד או [אחת] צטמי העלמות חייב שמים: ואין חילוק מלאכות ליום טוב. שאם עשה שמי מלאכות צמזר אינו לוקה שמים והכא ציום טוב קיימין ומחייבת ליה משום י"ט תרמי משום מוקצה ומשום מצבל גיד ציום טוב: **אמר רמי דר חמא הא דרבה ורב חסדא.** דלפילגוי גבי יום טוב אי שריין ליה משום הוואיל או לא: **מחלוקת רבי אליעזר ור' יהושע היא דרבי אליעזר סבר אמרינן הוואיל.** אע"ג דסופו להפריש אחת מהן לחלה ונמנחם שטרם דרבי שאינו ראוי לאכילה אפי' הכי אמרינן הוואיל ואי בעי לא מפריש חזא לחלה אלא צטע מכל חזא וחדא ואיכא למימר בכל חזא חזיא ליה ומותר לאפותה: **ור' יהושע סבר לא אמרינן הוואיל** כדי להמיר מלאכות יום טוב.

וההואיל ואי בעי מיתשיל עלה דלעיל [ומ:] לא קאי רמי דר חמא אלא אהואיל דאיסור מלאכת יום טוב: **אנא דבעינא דעיילי לה.** איכא למימר בכל חזא וחדא חזיא ליה צללו הוואיל דבכל חזא איכא למימר זו לא תהא לחלה: **אכל הכא דלאורחין הוא דחזיא.** והרי עדיין לא זימן לית ליה הוואיל למישרייה לרבי אליעזר: **דלא חזיא לא לרביה ולא לאורחים.** א' והרי סופו ליטול אחת לחלה שאין דרך לצטע מכל אחת: **אכל הכא.** דכולהו חזו לאורחין ואורחין שכיני אמרינן הוואיל למישרייה. ואי קשיא הא דאמר ר' יהושע לא זהו חמץ שמוחרינ מיתשל עלה אפילו לחומרם וכל שכן הוואיל דהכא לקולא לא דמי דהשתא מיהא לאו ידידה הוא וכך שנעמי ומגמגם לצי עלה וגרלה צעיני דאין הוואיל צוה דבר שאינו שלו דנימא הוואיל לצי צעי מימייה אלא צעי דאם כן הקדש דקיימא לן? אכל אמה רואה של גזזה ולא פליג ר"א הא אי צעי פריק ליה והו דידה ואף סוגיא דשמעתא לא מייצבא שפיר.

וכמדומה דפירוש הכתוב צירשא דשמעתא הוואיל ואי צעי מיתשיל עליה לא גרי' אלא גרי' ר' אליעזר סבר אמרי' הוואיל ור' יהושע סבר לא אמרינן הוואיל וכל כאן איסור מלאכה הוואיל וכל חזא וחדא חזיא ליה דמצי למשקל מכל חזא פורתא ור' יהושע סבר לא אמרינן הוואיל דהא סופו ליטול אחת מהן לחלה הלכך כיון דטובת הנאה אינה ממון ולא עבר עלה מנחתה עד הערב וישרפנה: **אמרנו.** להא דרמי דר חמא: **מיתלפא דקשיא לן כו'.** דבטובת הנאה ממון ליכא לאוקמי פלוגמיהו לחוד דנהי נמי דטובת הנאה ממון לר' אליעזר אפילו הכי השתא נמי עובר משום לא תעשה כל מלאכה ומוטב לעבור על כל יראה מאלי ואינו עושה מעשה צידים מלעבור על לא תעשה כל מלאכה ועושה מעשה צידים: **עעמא ידי משום הוואיל.** ואין כאן חילול: **אמרנו** ליה צמיתלפא אחרישא. ואיכא למימר דבתרייהו פליגי ר' אליעזר סבר טובת הנאה ממון הלכך אי מתמנה גביה עבר עלה ולאפותה קודם לכן אין כאן איסור דאמר' הוואיל ואיכא למימר בכל חזא חזיא ליה ור' יהושע סבר אינה ממון הלכך לא זהו חמץ שמוחרינ עליו וכי אפי לה עבר עלה דלא אמרינן הוואיל והא דתרינא לעיל [ומ:] דכולי עלמא טובת הנאה אינה ממון אכתי לא שמעי ולא דאחדר ליה ר' אליעזר לר' יהושע הרי הוא עובר צבל יראה: **הלכה כן צבירה.** תטיל לזון: **שיעור עיסה.** ללוש כפסס ולא יותר שיכול לשומרה מדי חמון: **חילוק הדברים.** ששעורין קרוצין להחמין יותר מן החטים: **הא בחסיכא הא צמעייתא.** קמיייתא צמעייתא צמעייתא בחסיכא ששש שלחן אינן אלא קציים טובות: **שמע מינה.** לענין מקח וממכר: **גרעין חיטי חסיכא צמעייתא טפי ממאי דגרעין** שיעור חסיכא צמעייתא דאילו. צמיי קמיי טובות קציים וצרות שלשת קצים אלא גרעי תילתא ואילו צשעורין טבובות שלשת קצין והערות ארבעה ליכא גריעותא אלא ריבעא: **קבא מלוגנא.** קב של אותו מקום: **לפיפחא.** שלא ללוש יותר כדי שיכול לשומרו מן החמון: **וכן לחלה.** דכך שיעור עיסה נמי כל ימות השנה להחמיי צמלה:

אלו עוברין פרק שלישי פסחים

מח.

רבי אומר הלכה בר' אריעזר. ה"ר יוסף פסק כרבי משום דקיימא לן^א כוותיה מצזירו וכן מנהג ור"י דומה דשמא לא קאמר הכא כרבי מצזירו דהא איפליגו רבה ורב חסדא דהכי והא דהלכה כרבי מצזירו היינו היכא דליכא פלוגמא דלמוראי:

חמשת

אלא איסור דבר אחר גרם לו ואי אמרת איסור מוקצה דאורייתא מה לי איסור גופו מה לי איסור דבר אחר ועוד הא את הוא דאמרת^ב דחילוק מלאכות לשבת ואין חילוק מלאכות ליו"ט אלא אפיק הבערה ועייל עצי אשירה ואזהרה מהכא^ג ולא ידבק בידך ממומה מן החרם אמר ליה רב אחא בריה דרבא לאב"י ונלקי נמי משום^ד ולא תביא תועבה אל ביתך אלא אפיק הבערה ועייל עצי הקדש ואזהרה מהכא^ה ואשיריהם תשרפון באש^ו לא תעשון כן לה' אלהיכם אמר רמי בר חמא הא דרב חסדא ורבה מחלוקת דר"א ורבי יהושע היא דר"א סבר אמרינן הוואיל ורבי יהושע סבר לא אמרינן הוואיל אמר רב פפא ודילמא עד כאן לא קאמר ר"א התם דאמרין הוואיל אלא דבעינא דקא עיילי לתנורא כל חזא וחדא חזיא ליה לדידיה אבל הכא דלאורחין הוא דחזי לדידיה לא חזי אימא הכי נמי דלא אמרינן הוואיל אמר רב שישא בריה דרב אידי ודילמא לא היא עד כאן לא קאמר רבי יהושע התם דלא אמרינן הוואיל אלא דאיכא חזא דלא חזיא לא לדידיה ולא לאורחין אבל הכא דחזי מיהת לאורחין אימא הכי נמי אמרינן הוואיל אמרוה [רבנן] קמיה דרבי ירמיה ור' זורא ר' ירמיה קיבלה ר' זורא לא קיבלה א"ל רבי ירמיה לרבי זורא וירא מילתא דקשיא לן ואתאי כמה שני במאי פליגי ר"א ור' יהושע השתא אמרוה משמיה דגברא רבה ולא ניקבלה אמר ליה היכי אקבלה דתנינא אמר ליה רבי יהושע לדבריה הרי הוא עובר משום^ז לא תעשה כל מלאכה ושתיק ליה ואי איתא לימא ליה טעמא דירי משום הוואיל א"ל וליטעמך הא דתנינא בבבויא אמר לו ר"א דלבריה הרי הוא עובר משום כל יראה וכל ימצא ושתיק ליה ה"ג דלא אהדר ליה הא קא מהדר ליה במתני' דתנן לא זהו חמץ שמוהרינ עליו משום כל יראה וכל ימצא אלא שתיק ליה בבבויא ומהדר ליה במתני' ה"ג אימור שתיק ליה במתני' ואהדר ליה במכילתא אחריתי תניא רבי אומר הלכה בר"א ור' יצחק אמר הלכה כבן בתירא וכמה שיעור עיסה רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר בחיטין קבין ובשעורין שלשת קבין ר' יוחנן אומר משום ר"א חילוף הדברים והתניא רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר בחיטין שלשת קבין ובשעורין ארבעה קבין לא קשיא הא בחסיכתא הא במעלייתא אמר רב פפא שמע מינה גרעין חיטי חסיכתא מחיטי מעלייתא טפי מדגרעין שערי חסיכתא משערי מעלייתא דאילו התם תילתא והכא ריבעא אמר רב קבא מלוגנא לפיסחא וכן לחלה^ח (והתניא)

חמשת

ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה ר' נחן בשיעור אפיית עיסה, והאי אמר בחטין קבין, דעבדי קבין חטין פת טפי (נ"א: טפי פת) מדעבדי תלתא קבי שערי, וטריחא דהני טפי מחי. ור' נחן אמר בחטין שלשת קבין ששורין, כלומר חזקין הן ויש בהן שמוניות ועיבתן לא מחמשה היא, פירוש מהרה, לפיכך אפילו שלשת קבין מותר, וכן שיעורין שאינן חזקים אלא בחושין ורזין כד שיען מתחמצת עיטתן מהרה, לפיכך אין אופין שעורים אלא קבין קבין. ומקשינן ואמרין ר' ישמעאל אומר קבין חטין, והא תניא שלשת קבין חטין, והוא דאמר שלשת קבין שעורין, והא תניא ארבעת קבין שעורין. ושנינן הא דאמר קבין חטין חיטי מעלייתא, והא דאמר שלשת קבין חטין בחיטי חסיכתא, רעים דקים (נ"א: ריקס) כדמתרגמינן חסיכתא ובישחא. וכן בשעורים, השעורים היופת שלשה קבין, והרעות ארבעת קבין, שנמצאו עיטות פת קבים חטים יפות כמו שלשת קבין. ובשעורים. נמצא בין חטים יפות לחטים רעות שליש מוחותות, ובשעורים רביעי, מכלל שהחטים הרעות כן. ודברים פשוטין הן. אמר רב קבא מלוגנא לפסחא וכן לחלה, והו זה שיעורן אחד הוא, כי קבא מלוגנא הוא חמשת רביעים ועוד. והן שיעור הקמח להוציא מהן חלה.

חמשת

ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה ר' נחן בשיעור אפיית עיסה, והאי אמר בחטין קבין, דעבדי קבין חטין פת טפי (נ"א: טפי פת) מדעבדי תלתא קבי שערי, וטריחא דהני טפי מחי. ור' נחן אמר בחטין שלשת קבין ששורין, כלומר חזקין הן ויש בהן שמוניות ועיבתן לא מחמשה היא, פירוש מהרה, לפיכך אפילו שלשת קבין מותר, וכן שיעורין שאינן חזקים אלא בחושין ורזין כד שיען מתחמצת עיטתן מהרה, לפיכך אין אופין שעורים אלא קבין קבין. ומקשינן ואמרין ר' ישמעאל אומר קבין חטין, והא תניא שלשת קבין חטין, והוא דאמר שלשת קבין שעורין, והא תניא ארבעת קבין שעורין. ושנינן הא דאמר קבין חטין חיטי מעלייתא, והא דאמר שלשת קבין חטין בחיטי חסיכתא, רעים דקים (נ"א: ריקס) כדמתרגמינן חסיכתא ובישחא. וכן בשעורים, השעורים היופת שלשה קבין, והרעות ארבעת קבין, שנמצאו עיטות פת קבים חטים יפות כמו שלשת קבין. ובשעורים. נמצא בין חטים יפות לחטים רעות שליש מוחותות, ובשעורים רביעי, מכלל שהחטים הרעות כן. ודברים פשוטין הן. אמר רב קבא מלוגנא לפסחא וכן לחלה, והו זה שיעורן אחד הוא, כי קבא מלוגנא הוא חמשת רביעים ועוד. והן שיעור הקמח להוציא מהן חלה.

עין משפט ונר מצוה

ל א מ"י פט"ו מלכות
מלכות אסורות הלכה
ד:
ל ב מ"י פ"ה מהל'
אסורי מנחם הל'ט:
ל ב ג ש הלכה י:
ב ד מ"י פ"א מהל' יו"ט
הלכה ג:

תורה אור השלם

1. ושה אחת מן הצאן מן הקואתים ממושקה ישראל למנהג ולעולה ושללמים לכפר עליהם נאם אדני אלהים: יחזקאל מה טו
2. ולא ידבק בידך ממומה מן החרם למען ישוב יי מרוון אפר ונתן לך רחמים ורחמך ותרפך כאשר נשבע לאלהיך: דברים יב יח
3. ולא תביא תועבה אל ביתך ויהיית חרם במדבר שקץ תשקצנו ותעב תתקעבנו בן ירם הוא: דברים יב כו
4. ונתתם את מוקבתם ושקבתם את מצבתם ואשיריהם תשרפון באש ופסילי אלהיית תגדעון ואבדתם את שקם מן הקוקם ההוא: דברים יב ג
5. לא תעשון כן לזי אלהים: דברים יב ד
6. ויום השביעי שבת ליה אלקיך לא תעשה כל מלאכה אותה ובהך ובהך עבדך ואמתך ובהמתך וגרך אשר בשעריך: שמות כ ט

רבינו חננאל (חמשה)
עובר והואיל וכל חזא וחדא חזיא ליה, אמאי שתיק, ואלא מדראישתק לית ליה חמץ. א"ל ר' ירמיה אי הכי הא דתנינא בבבויא, אמר לו ר' אליעזר הרי הוא עובר משום לא יראה ולא ימצא, ואשתוק ר' יהושע בבבויא, הכי נמי להדר ביה. והא אהדר ליה במתני', לא זהו חמץ שמוהרינ עליו בכל יראה וכל ימצא, אלא שתיק בבבויא ואהדר ליה במתני', ר' אליעזר נמי אימור אהדר ליה במכילתא אחרייתא. ואע"ג דרסחביר טעמא דר' יהושע א' ואמר אני אכירע כשאני אופה נמצאני עובר על הוא לבדו יעשה לכם ועושה מעשה בידי, וכשאני מניחה ואינו אופה אותה נמצאני עובר ואינו עושה מעשה בידי. תניא אמר ר' הלכה בר' אליעזר דאמר לא תקרא לה שם עד שתאפה. ואע"ג דאין למדין הלכה ממשה דהיא חמורה מן הכל. א. עלתה ונשתיירו מאמרים מותרין הן. מכאן לערלה שבטלה במאמרים. ממושקה ישראל מן היין המותר לישראל. מכאן אמרו אין מביאין לחם. א. עשה מלאכה יביא מן המוקצה. אמרת לא. אלא יביא מן המוקצה. ומה ראית להחזיר. גמרין מטביל מה טביל מיוחד שאיסור גופו גרם לו שלא להקריב כי לא ניתקן אף כל שאיסור גופו גרם לו. יצא מוקצה שגורו חמין ובשרו הוא ואיסור חמין בא להרחיק. ואי ס"ד מוקצה אסור מן התורה. א. עשה מלאכה ואיפריא. ומשני אפיק הבערה ועיל עצי אשרה.

ואזהרתי ולא ידבק בידך ממומה מן החרם כו'. אמר רמי בר חמא מחלוקת ר' אליעזר ור' יהושע דתנאי. בהואיל. ופליגי בירבה ורב חסדא. ר' אליעזר סבר הוואיל ואי בעי האי מפריש ואי בעי האי מפריש. כל חזא וחדא חזיא ליה ושרי ליה למפריש. לפיכך לא תקרא לה שם עד שתאפה. ר' יהושע סבר לא אמרינן הוואיל. וכיין דאיכא חזא דלא חזיא ליה אסור. ודחי רב פפא דלמא לא היא. עד כאן לא קא שרי ר' אליעזר למפריש אלא הוואיל ובעינא דקא אפי לה כל חזא וחדא חזיא ליה. אבל האופה מיום טוב לחול דבעינא דקא אפי לא חזי ליה לבו כיום. דהא אית ליה אחריים אימא לך אסור ר' אליעזר. ודחי רב שישא נמי הא דרמי. דלמא עד כאן לא אסר ר' יהושע באפיית התפ שלא הופרשה חלה ממנה אלא משום דאית ביה תפ אחת שאניה דאיהא לא לו ולא לאחריים. מפני שהיא חלה לכהן. אבל הכא לענין האופה מיום טוב לחול דאי מקלעי ליה אורחים חזי להאכיל לחי שרי ר' יהושע. אמרנהו ארדמי קמי ר' יודא ולא קביל. אמר ליה ר' ירמיה אמאי לא קביל. אמר ליה ואמאי דחביא בבבויא אמר לו ר' יהושע הרי הוא עובר משום לא תעשה כל מלאכה. כי אופה דבר שאינו ראוי לו ושתק. ואי ס"ד בהואיל פליגי נימא ליה אינו

^[א] נראה דיש טעות סופר בדבריו וי"ל טעמא דר"י ואי אכירע דכשאני אופה מנחמאי עובר על כל מלאכה לא יעשה כהם ועושה כו'.